

A levegőszennyezés és a füstköd helyzetek összefüggései Dunaújvárosban

Összefoglalás: Dunaújváros levegőjének minőségét jelenleg a Fejér Vármegyei Kormányhivatal Népegészségügyi Főosztálya folyamatosan méri a Köztársaság út 14. szám alatti automatikus mérőállomás segítségével. A mérések során kapott adatokat Dunaújváros MJV Polgármesteri Hivatalának környezetvédelmi szakemberei rendszeresen gyűjtik, elemzik, grafikonon ábrázolják és tájékoztatót készítenek a lakosság részére. A levegőben lévő PM_{10} , $PM_{2.5}$ szálló por, SO_2 , NO_2 , CO, O_3 és a benzol koncentrációját mérik, és összehasonlítják az egészségügyi határértékekkel. A szálló por magas koncentrációja a városban időnként szmoghelyzetet idéz elő, melynek legfőbb okozója a kohászat, vas- és acélgyártás, kokszyártás, ritkábban a közlekedés és a lakossági fűtés. [1], [2], [3]

Kulcsszavak: Dunaújváros levegőminősége; PM_{10} ; SO_2 ; NO_2 ; CO; O_3 ; benzol; szmoghelyzet.

Dunaújváros levegőminősége

Míg Magyarország és Európa városainak többségében a levegőszennyezés legfőbb oka a közlekedés, Dunaújvárosban még mindig meghatározó az ipari eredetű légszennyezés hatása, hiszen Dunaújváros egy iparváros, ugyanakkor a közlekedési eredetű levegőszennyezés hatása szintén érezhető.

Hazánkban a levegőminőség mérését, értékelését az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) végzi. A hálózat alapvetően két részből áll. Az automata állomások folyamatos mérést végeznek, melyek a légszennyező komponensek széles körét ölelik fel. A manuális hálózat (RIV) pontjain gyűjtött minták elemzése laboratóriumban történik, és kén-dioxid, nitrogén-dioxid (kivételes helyeken üledő por) összetevőkre korlátozódik,

* Dunaújvárosi Egyetem,
Műszaki Intézet
Email: petrovi@uniduna.hu

[1] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2020): *Környezetvédelmi Nyilatkozat a 2019. évről – Dunaújváros Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. Pp. 70.

[2] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2021): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 112.

[3] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2022): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 80.

[1] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2020): *Környezetvédelmi Nyilatkozat a 2019. évről – Dunaújváros Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. Pp. 70.

[2] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2021): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 112.

[3] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2022): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 80.

de Dunaújvárosban jelenleg csak nitrogéndioxid-koncentráció mérés történik. A levegő szennyezettségének mérését Dunaújvárosban a Köztársaság út 14. szám alatt a Dózsa György Általános Iskola udvarán lévő automata konténerállomás, valamint a város három pontján (*Papírgyári út, Lajos király körút, Városháza tér*) elhelyezett manuális mintavevő rendszer segítségével mérik. [1], [2], [3]

Bár az automata mérőállomás a *kén-dioxid* és a *nitrogén-dioxid* mellett egyéb fontos levegőminőségi paramétereket, így a *nitrogén-oxid*, a *szén-monoxid*, az *ózon*, a *szálló por* (PM_{10} és $PM_{2,5}$) és a benzol koncentrációját is méri, mégis a levegőtisztaság-védelmi intézkedések előkészítését és eredményességének megítélését megnehezíti, hogy a jelenlegi levegőminőségi mérőhálózat hiányos, kevés a mérési pont, illetve a rendszer több fontos légszennyezettségi paramétert nem mér. Így többek között nem méri a levegő *ólom*- és a *higany* szennyezettségét, a levegőben lévő rákkeltő anyagokat – köztük az *arzént*, a *dioxinokat*, a *nikkelt*, a *krómot* és a *kadmiumot* –, valamint az ülepedő por *ólom*-, *kadmium*- és *fluorid*tartalmát. Mivel az állomás „hatásterülete” a domborzattól és a környék beépítettségétől függően csak néhány, 2–5 km², így egyetlen állomás adataiból nem lehet általános következtetéseket, megállapításokat levonni egy teljes településre vonatkozóan, így minden alábbiakban olvasható kiértékelés csupán tájékoztató jellegű. [1], [2], [3]

A légszennyezettség egészségügyi határértékeit, a kisméretű szálló porra (PM_{10} -re) vonatkozó, szmogriadó elrendelésére lehetőséget adó tájékoztatási- és riasztási küszöbértékeket és az ezzel kapcsolatos tennivalókat a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet szabályozza.

A tájékoztatási és a riasztási küszöbértékek túllépése esetén az önkormányzat a füstködriadó tájékoztatásról szóló tervben foglaltak szerint a helyi médiák segítségével, valamint a város hivatalos honlapján (www.dunaujvaros.hu) tájékoztatja a lakosságot. 2020. évben nem volt szükség a lakosság tájékoztatására. 2021. évben 1 alkalommal volt szükség a lakosság tájékoztatására. Ekkor a PM_{10} szálló por 24 órás átlagkoncentrációja (2021. február 25-én 87 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ és 2021. február 26-án 92 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) meghaladta a tájékoztatási küszöbértéket (75 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), de nem érte el a riasztási küszöbértéket (100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

A hivatalos, légszennyezettségi index alapján történő levegőminőségi értékelést az OMSZ Levegőtisztaság-védelmi Referencia Központban működő Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat adja meg az egész országra és köztük Dunaújvárosra is.

A város levegőminőségének összesített értékelését egy 5-fokozatú skálán adják meg, melynél az 1-es a „kiváló”, az 5-ös az „erősen szennyezett” levegőt jelöli. [1], [2], [3]

Dunaújváros levegőminősége a légszennyezettségi index alapján

1. táblázat

Év	Légszennyezettségi index								Összesített (a legmagasabb indexű komponens alapján)
	SO ₂ kén- dioxid	NO ₂ nitrogén- dioxid	NO _x nitrogén- oxid	PM ₁₀ szálló por	PM _{2,5} szálló por	CO szén- monoxid	O ₃ ¹ ózon	Benzol	
2017.	Kiváló (1)	Jó (2)	Jó (2)	Jó (2)	Jó (2)	Kiváló (1)	Jó (2)	Kiváló (1)	Jó (2)
2018.	Kiváló (1)	Jó (2)	Jó (2)	Jó (2)	Jó (2)	Kiváló (1)	Jó (2)	Kiváló (1)	Jó (2)
2019.	Kiváló (1)	Jó (2)	Jó (2)	Jó (2)	Jó (2)	Kiváló (1)	Jó (2)	Kiváló (1)	Jó (2)
2020.	Kiváló (1)	Jó (2)	Jó (2)	Jó (2)	Jó (2)	Kiváló (1)	Kiváló (1)	Kiváló (1)	Jó (2)
2021.	Kiváló (1)	Jó (2)	Kiváló (1)	Jó (2)	Jó (2)	Kiváló (1)	Kiváló (1)	Kiváló (1)	Jó (2)

A 90%-os adatrendelkezésre állás kritériumát teljesítő adatokat vastag betűvel jelöltük.

18 órás futó átlag napi maximumainak átlaga, egy naptári éven belül.

A város légszennyezettségi indexe 2011. évben még „megfelelő” (3) minősítést kapott, 2012. évtől kezdődően pedig évek óta változatlanul „jó” (2) minősítésű, mivel a levegőben mért légszennyező komponensek levegőben mért koncentrációi „kiváló” (1), vagy „jó” (2) minősítésűek voltak. [1], [2], [3]

[1] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2020): *Környezetvédelmi Nyilatkozat a 2019. évről – Dunaújváros Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. Pp. 70.

[2] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2021): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 112.

[3] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2022): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 80.

[1] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2020): *Környezetvédelmi Nyilatkozat a 2019. évről – Dunaújváros Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. Pp. 70.

[2] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2021): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 112.

[3] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2022): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 80.

A szálló por (PM_{10}) koncentrációja Dunaújvárosban

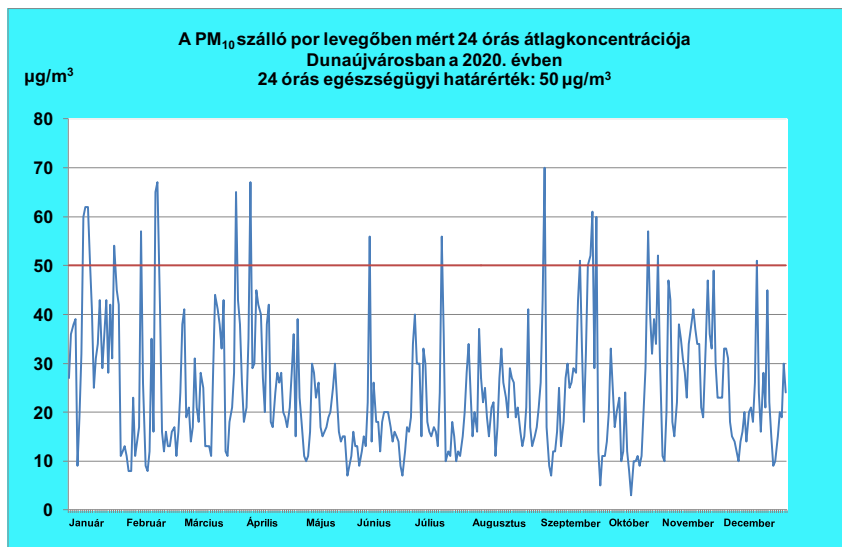
Dunaújvárosban a levegő minőségének problémáit és a füstköd-helyzeteket elsősorban a PM_{10} szálló por magas, időnkénti magas, határérték feletti koncentrációi okozák. A szálló por (PM_{10}) *órás értékeire a 4/2011. (I. 14.) VM rendelet 1. számú melléklete* nem állapít meg külön határértéket, így túllépésük mértéke sem vizsgálható. A legmagasabb 24 órás értékek minden évben túllépték az egészségügyi határértéket ($50 \mu g/m^3$, mely egy naptári év alatt 35-nél többször nem léphető túl). 2020. évben 22 alkalommal, 2021-ben 12 alkalommal, 2022. novemberéig pedig 7 alkalommal történt egészségügyi határérték-túllépés. Az éves értékeket tekintve eddig nem történt határérték-túllépés ($40 \mu g/m^3$) egyik évben sem. A $10 \mu m$ szemcseméret alatti szálló por (PM_{10}) koncentrációja a füstköd-riadó elrendelésére vonatkozó tájékoztatási küszöbértéket ($75 \mu g/m^3$ két egymást követő napon) 2020. évben 1 alkalommal lépte túl, emiatt a lakosság tájékoztatása nem volt szükséges. 2021-ben pedig 4 alkalommal történt túllépés, melyek közül 1 alkalom két egymást követő napon volt. Emiatt a lakosság tájékoztatása megtörtént.

A szálló por 24 órás koncentrációja a riasztási küszöbértéket ($100 \mu g/m^3$) 2020. és 2021. évben sem lépte túl. Így a lakosság tájékoztatása mellett a riasztási fokozat kiadására, valamint korlátozó intézkedések bevezetésére nem volt szükség.

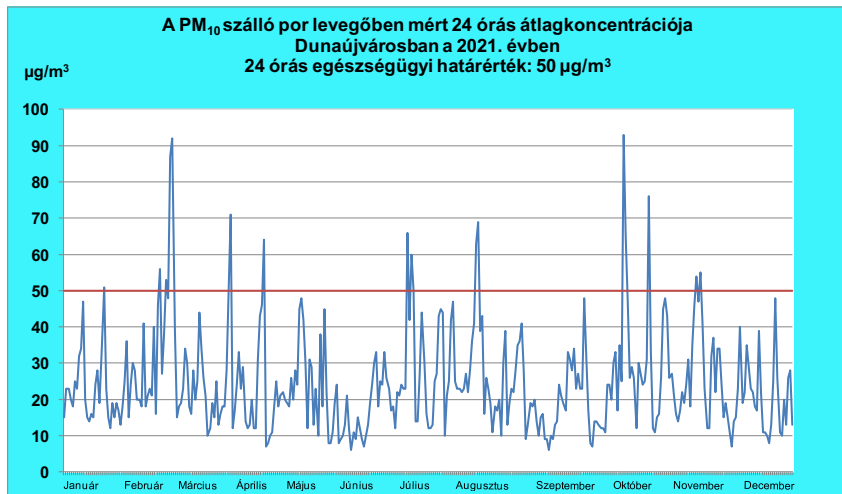
A 24 órás átlagkoncentrációk 2020-ban 3 és $70 \mu g/m^3$, 2021. évben 6 és $93 \mu g/m^3$, 2022 novemberéig pedig 5 és $88 \mu g/m^3$ között ingadoztak. A szálló por (PM_{10}) adatait tekintve Dunaújváros levegőjének minősége 2021. évben az éves átlagok alapján „jó”.

A 1–3. számú ábrák a PM_{10} szálló por 24 órás átlagkoncentrációit mutatják be 2020-tól 2022-ig. [1], [2], [3]

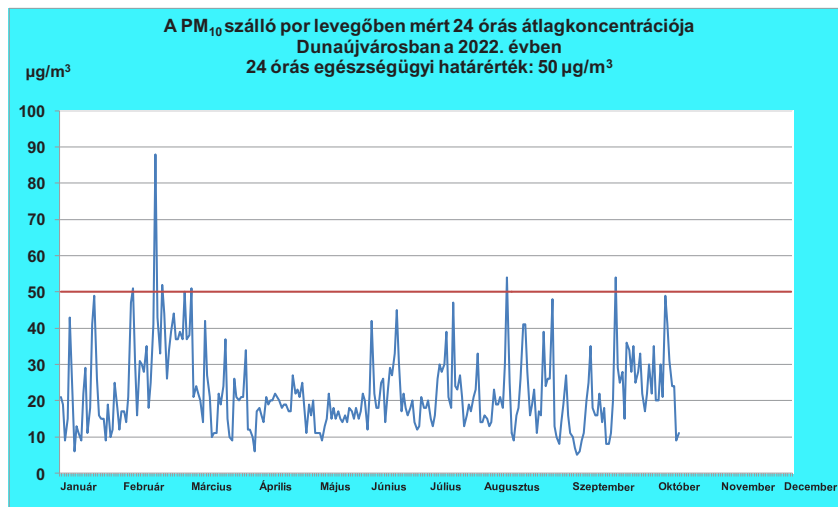
1. ábra. A PM_{10} szálló por 24 órás átlagkoncentrációja 2020. évben

2. ábra. A PM_{10} szálló por 24 órás átlagkoncentrációja 2021. évben

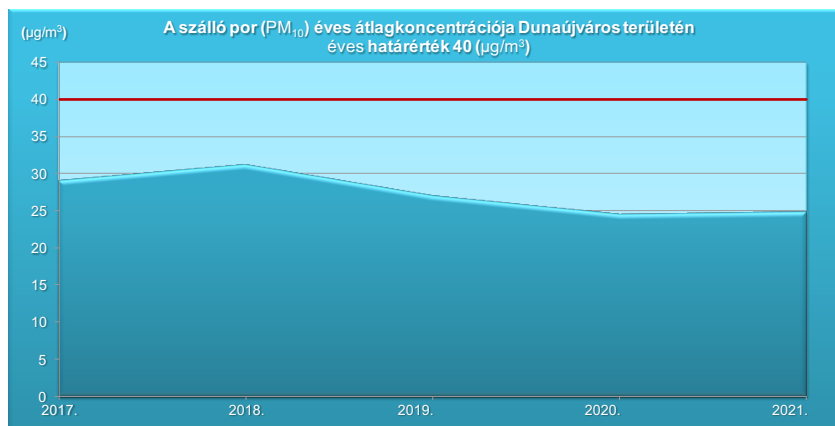

3. ábra. A PM_{10} szálló por 24 órás átlagkoncentrációja 2022. évben

A PM_{10} szálló por éves átlagkoncentrációi 2017-től 2021-ig vizsgálva $24,5$ és $31,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$ között voltak, a $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$ éves egészségügyi határértéknek 61–78%-a körül alakultak. A mért átlagértékek 2019. óta enyhén csökkenő tendenciát mutatnak. Az éves átlagkoncentrációkat a 4. ábra mutatja be.

4. ábra. A PM_{10} szálló por éves átlagkoncentrációja 2017-től 2021-ig

A füstköd (szmog) tájékoztatási és riasztási küszöbértékeinek túllépései szálló por (PM₁₀) légszennyezőnél Dunaújvárosban

Az alábbi táblázatban a füstköd-helyzetre (szmog) vonatkozó tájékoztatási és riasztási küszöbérték-túllépések Dunaújvárosban bekövetkezett eseteit foglaltuk össze 2017. évtől 2021-ig. [1], [2], [3]

A szálló por PM₁₀ tájékoztatási és riasztási küszöbérték túllépései Dunaújvárosban

2. táblázat

Dátum	Koncentráció (µg/m ³)	Határértékhez viszonyítás
2017. 01. 20.	81,4	Tájékoztatási küszöbérték átlépés
2017. 01. 22.	152,6	Riasztási küszöbérték átlépés
2017. 01. 23.	90,5	Tájékoztatási küszöbérték átlépés
2017. 01. 24.	78,3	
2017. 01. 29.	88,8	
2017. 01. 30.	79,4	
2018. 10. 18.	80,0	Tájékoztatási küszöbérték átlépés
2018. 10. 19.	75,5	
2019. 10. 24.	89,5	Tájékoztatási küszöbérték átlépés
2019. 10. 25.	76,1	
2021. 02. 25.	87,0	Tájékoztatási küszöbérték átlépés
2021. 02. 26.	92,0	

2017. évben január végén egy hétig tartó szmoghelyzet volt. 2018-ban az első, két 24 órán keresztül tartó tájékoztatási küszöbérték-átlépést 2018. október 18–19-én mérték. 2019-ben szintén két egymást követő napon történt túllépés. 2020. évben nem kellett lakossági tájékoztatást kiadni. 2021. évben egy alkalommal volt szükség a lakosság tájékoztatására, amit a Fejér Megyei Kormányhivatal felhívása alapján azonnal megtettünk. Ez a szmoghelyzet – hasonló módon, mint a többi is – országos jelenség volt. Ezekben az időszakokban az ország összes nagyobb városában a lakosság tájékoztatását, és/vagy füstköd-riadót kellett elrendelni. [1], [2], [3]

[1] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2020): *Környezetvédelmi Nyilatkozat a 2019. évről – Dunaújváros Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. Pp. 70.

[2] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2021): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 112.

[3] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2022): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 80.

[1] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2020): *Környezetvédelmi Nyilatkozat a 2019. évről – Dunaújváros Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. Pp. 70.

[2] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2021): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 112.

[3] Angerer Ildikó–Tóth Tamás–Szántó Krisztina–Tóth László (2022): *Tájékoztató Dunaújváros Megyei Jogú Város Környezeti Állapotáról*. Dunaújváros MJV Önkormányzata. P. 80.

[4] Sánta, Róbert (2021): Investigations of the performance of a heat pump with internal heat exchanger. *Journal of Thermal Analysis and Calorimetry*. 146., P. 11.

Összefoglalás

„Ugyan 2021. február vége óta Dunaújvárosban nem fordult elő szmoghelyzet, a levegő minőségének jelentős és tartós javulásához a vasműben és a koksizóban jelentős levegőtisztaság-védelmi beruházások és a gyártási technológia modernizálása szükséges.” Az egyre növekvő mértékű üvegházhatást okozó gázok (CO₂, CO) de ezek mellett az aeroszolkok, porok (PM₁₀) kibocsátását jelentősen csökkenteni kell a klímaváltozás és a levegőszennyezés csökkentése érdekében. „Bár a most fennálló felszámolási eljárás miatt a termelés jelenleg a gyártókapacitás töredékét teszi ki a vasműben, a cég további működése környezetvédelmi szempontból csak abban az esetben célszerű, ha a légszennyezőanyag-emissziót, elsősorban a porkibocsátást a határérték alá csökkentik.” Előnyben kell részesíteni a környezetkímélő közlekedési módokat (tömegközlekedés, gyalogolás, kerékpáros közlekedés). [1], [2], [3]

A lakossági fűtésnél a környezetkímélő megoldásokat kell alkalmazni, főként a megújuló energiaforrások [4] használatának elterjesztésével. „Fontos, hogy a kerti hulladékot ne égesse el a lakosság, helyette inkább komposztálják el.” Így a megfelelő idő után értékes termőtalajhoz lehet jutni.

A városi levegőminőség javítását szolgálja a zöldterületek fokozott növelése is. [1], [2], [3]